

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

De Tempore Hyemales

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

De eade[m] natiuitate d[omi]ni. Ser[mo] ii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30599

cundo apparet sublimitas huius natiuitatis ex parte modi conuenientis. Quia sine dolore et cum leticia uirgo peperit. Augustinus in sermone de natiuitate alloquens virginem nec in conceptioe inuenta es sine pudore nec in partu inuenta es cum dolore. Nec mirum sicut dicit Thomas in tertia parte questioe xxxv. Dolor parietis causatur ex aperitioe meatuum per quos proles egreditur. Christus autem egressus est clauso uirginis utero: et sic nulla fuit ibi apertura ideo nullus dolor: sed maxima loci ditas: et mentis suauitas. Credendum est enim quod appropinquante hora partus sensit uirgo purissima tantam mentis leticiam quantam antea non senserat: et omnes sensus eius corporales et spirituales quadam ineffabili suauitate replebantur. eleuata super humanas vires in abyssum diuine contemplationis cum imenso dulcitate peperit filium suum: quem ut vidit natus mox adorauit ut deum. Virginis indicibile gaudium: cum corporeis oculis vidit se sine corruptione sine dolore peperisse quem sancti patres tam ardentibus desiderijs desiderauerant videre. Tertio apparet euidenter sublimitas huiusmodi ex parte pueri nascentis. Contemplandum est enim deo te quis qualis et quantum est qui pro nobis nasci voluit quia videlicet ipse deus noster deus maiestatis et rex eterne glorie. Origenes de magne admiratiois gratia o inenarrabili suauitate o ineffabile magnitudinem sacramentum. Et Augustinus in sermone. Ille qui natus est verus deus ex deo: idem natus est ex homine verus homo. Secunda natiuitas ineffabilis Leo papa in sermone. Excedit quidem dilectissimi multumque supereminet humani eloquii facultate diuini operis magnitudo et inde oritur difficultas fandi unde adest ratio non tacendi. Quia in iesu christo filio dei non solum ad diuinam essentiam sed etiam ad humanam spectat naturam quod dictum est per prophetam. Generatione eius quis enarrabit. vtraque scilicet naturam in vna conueniente persona ubi fides credat homo non explicat: et ideo nunquam deficit materia laudis quia nunquam sufficit copia laudatoris hec ille. Discamus ergo magis ac magis pro uiribus de tanto mysterio laudare deum qui tam benigne carnem nostram sine mate-

stati uniuersitatis felix et fructuosa nobis unitas per quam nostra salus peracta est: et tota diaboli violentia confusa. Exemplum in libro de uita christi narrat cartusien. diaconus bbe aliquando dixisse cuidam sancto homini quoddam esse uerbum euangelij valde memebundum. Quo interrogante quod esset illud uerbum noluit dicere. Vir autem ille cum perceret in medium plures auctoritates diabolus respondit ad singula non esse illud. Tandem interrogatus an esset illud uerbum. Verbum caro factum est: non respondit sed cum clamore disparuit. hoc ergo mysterio maxime vincitur diabolus. I. Corinth. xv. Deo gratias qui dedit nobis uictoria per iesum christum dominum nostrum.

Pro tertio. Audistis etc. Pensate ergo quod reuerenter colere debetis dictam natiuitatem. nec ad hoc sufficit habere pulcra indumenta. venire ad ecclesiam. clamare noel nisi sit pura conscientia que christum induerit. Audite quod iura dicunt. Qui allegat contraria non debet audiri. E. de lib. ca. l. Cum scilicet de appellatioe. Sollicitatione etc. di. gesta. Attendere si quis pergens obuia regi indutus vestibibus preciosis clamer: bene uenerit et uiuat rex. Et tamen dicat ei nolo tibi obedire aut seruire: sed magis aduersario tuo. An sit audiendus. Eerte non quia contraria allegat. An talis occursum talis reuerentia regi placeat: certe non imo displiceret. Expone etc. Et nota quicquid extra feceris an dixeris: tunc cor loquitur deo. Vide ergo ne cor peccato adherens: ori diuinas laudes preferenti contra dicat. Nam ut habet. I. Regum. xvj. Deus intuetur cor.

De eadem natiuitate dñi. Ser. ij.

In admirabili etc. Multifaria multisque modis olim loquens de patribus in prophetis nouissime dei. i. locutus est nobis in filio quem constituit heredem uniuersorum per quem fecit et secula. Heb. j. Verba hec nos satis hortant induere dominum iesum christum. Ubi sunt tria consideranda. Prophetice denunciationis ueritas. Multifaria etc. Evangelice purificationis securi.

De natiuitate domini

tas nouissime diebus istis lo. Magnificen-
te approbationis sublimitas que constituit
zc. De pmo. Act. x. Huic oēs pphete tes-
timoniū pphibent zc. De scdo Joā. viij.
Principi qui z loquor vobis. De tercio
Matth. xj. Omnia qd tradita sunt a pa-
tre meo z illud Joā. j. Omnia p ipm facta
sunt. Induimni zc.

Pro primo an concedendū sit chm
bis ee natū. **N**ō Sel z bis dicit
vicissitudinē que nō est in do. Contra. Da-
mascen. In chzo naturas duas ostenditur
Rader Bo. in. ij. distinc. vij. Sicut vult
phus. Actus habet tripliciter numerari.
scz subiecto: tpe: z spē sine termino. Cū er-
go aduerbiū nūerandi dicat nūez act. necesse
est vt dicat ipm numerari aliq istoz
trū modo. hoc est aduerbiū bis/ impo-
ratur nūerū ex parte mensure. Quod patet
p ipm modū loquedi. nō em dico: bis co-
medisse ppter duas res quas comedi vel
ppter plurificatiōez ex parte subiecti: sed
ppter multitudinē ex parte tps siue mē-
sure: qz comedi in alio z alio tpe. Quontā
ergo chz natiuitas eterna mēsurat eter-
nitater natiuitas tpalis tpe: hinc est qd cō-
cedi pōt z debet chm bis esse natū. Luz
aut dī q bis z semel dicit vicissitudinem
Dicēdū q semel de signatiōe formali non
dicit vicissitudinē: s; act. cōpletionē. **N**ō
aut dicit vicissitudinē hoc est solū: qz ad-
facet actui temporali. Et iō qntū ad ge-
nerationē eternā nō oportet q dicat vicis-
situdinē. hec Bon. **P**ro fūdamēto cer-
tū est: qd ē alia z alia natiuitas vbi est alia
z alia natura p natiuitatē accepta. Nā vt
di. Arist. v. ph. yij. Motus z mutatiōes di-
uisionē accipiunt a termino. Et idē videt
iudiciū de pductiōibus z natiuitatibus.
Alia autē alia ē natura in chzo q ē te: mī-
nus natiuitatis eterne/ z q est termin. na-
tiuitatis tpal. Inexplicabilis est nobis il-
la eterna natiuitas. De qua Alan An an-
ticlaudia. Nata patre natūqz parēs cōce-
pit honore Virgineū retinēs nec pdēs iu-
ra parent. Sed qrit an ppter illam dupli-
cē natiuitatē debeat dici bis natus. Dic-
responf. Ex qua cōclude qntā nobis dñs
ōndit benignitatē in hac scda natiuitate
in qua nō p se sed pro nobis nasci voluit.
Nō inqz pro se qntū ad vtilitatē licet pro-

pter eius glam sed ppter nostrā vtilitatē.
De hoc ppheticē Psal. dic. Dñs dabit
benignitatē z terra nra dabit fructū suū.
Natus est inqz tpaliter p nobis. Quia vi-
delicet humana natiuitate nat. est vt nos
diuina nascamur. Aug. Natus de. homo
fecit vt nos hoies nasceremur ex deo. **P**
pctōres miseri/ raptores/ dtractores/ blas-
phemi z q nō ex deo: sed per maliciā ve-
stra ex diabolo nascimini abijcite peccata
purgate corda vt hac diuina natiuitate pos-
sit renasci. De qua na. Jo. j. Qui nō ex
matre geclia desposata chzo. Filia de ma-
tre chz dī Matth. j. Cū esset desponsata
mater iesu maria Joseph: anqz cōuenirēt
inuenta est in vtero habēs de spūsancto
Spūaliter: cū sit mater ecclesia militans
chzo desponsata: anteqz traducatur ad ce-
lestes nuptias inuenitur habens fructū
multū nō humano opere sed de spiritusan-
cto. Quod z exponi potest de qlibet anī-
ma: pro cuius intellectu nota q ioseph in-
terpretat. augmētū siue accrescens. Cum
ergo anima est desponsata spirituali pro-
fectu (qui cōsistit in augmento virtutum)
que quidem desponsatio fit per bonū de-
sideriū z fidem: anteqz conueniant. id est
anteqz veniāt ad huiusmodi augmentū
gratie inuenitur habēs de spūsancto. Quia ne-
dū augmentū sed etiā boni initiū ē a spū-
ritusancto. Vel aliter sic. Luz sit anīa de-
sponsata anteqz intret sponsi thalamū in-
uenitur habens fructū sancti desiderij ex
spūsancto. Et nora bene q nō prius qz des-
ponsaret qz talis desponsatio spūalis ex
pte dei fit ex misericordia eius. Ex parte autē
nostra fit ex fide. Osee. ij. Sponsabo te
mibi in fide: sponsabo te in misericordia z mi-
seratiōibus. Nulla ergo infidelis anima ē
christo desponsata nec in vtero habēs de
spiritusetō. Quor sunt infideles etiam
inter christianos: quia videlicet. vt dicit
Apłs ad Titū. j. Cōfitent se nosse deum.
factis autē negat cū sint aboiati z incredi-
(biles z ad omē op. reprobi.

Pro secūdo articulo, In pcedenti zc

Nunc de secūda que est cōtemplatio ad mirande humilitatis que notatur in euāgelio cū dicit. Et verbū caro factum est. Attēditē cū dicitur verbū caro rē. Nō p̄t quis altius ascendere. Cū autē dicitur verbum caro factū est. non potest ulterius esse descensus. Apparet autē humilitas ch̄isti nascētis ex triplici cōsideratiōe.

Prima est temporalis.

Secūda est localis.

Tercia est modalis.

Prima igit cōsideratio temporalis: quia videlicet frigidissimo tempore hyemali et nocturno: et eo tunc longissima erat nox et frigidissima noctis. Hora. quando sc̄z sol ē maxime elongatus a nobis: sc̄z media nocte natus est et sic iam cepit pati pro nobis Sap. xvij. Dum mediū silentiū tenerent omnia et nox in suo cursu mediū iter haberet oipotens f̄mo tuus s̄ōne a regalib⁹ sedi bus venit. Ubi nascitur dei filius in cui⁹ arbitrio erat quod dēiq; vellet eligere: tempus elegit quod molestius est: presertim paruulo: et pauperis matris filio que vit pannos haberet ad inuoluendū. Hoc pre terea humilitati eius atrestatur q̄ natus est pacis tempore: per quod satis inuuit q̄ ipse pacis princeps pacem et humilitatez amauit. Prophetazauerat q̄ppe psal. vi. Dicitur in diebus eius iusticia et abundātia pacis. Legitur etiā in hist. sec. q̄ octauianus rex. xij. annis regnauit. in anno xij. ante mortē suā fecit pacē i oibus regio nibus romano imperio subiectis. Et ad literā videretur impletū tunc fuisse illud qd̄ haberetur Esa. ij. Constabūt gladios suos in vomeres et lanceas suas in falces. Et ibidē. Nō leuabit gens p̄tra gentē gladiū Unde ait Bed. Nasciturus est dei fili⁹ in carnem: sicut de virgine natus virginitatis decus ostendit sibi esse gratissimū: sic pacatissimo sui tempore cōcreatur: qz pacem docuit et pacis sectatores p̄ gratiā suā inuifere dignatur. **S**ecūda ē cōsideratio localis. Ubi primo cōsiderandum q̄ in via nasci voluit: vt ostenderet q̄ vita presens nō est nisi quedā via Heb. vltimo. Non habemus hic ciuitatem manentē sed futurā inquirimus. **I**nta eoz fatuitas qui de edificiorū magnificentia

gloriantur de celesti mansiōe parum solliciti. Item nasci voluit in ciuitate paruu la: sc̄z bethleem. Leo papa simone de ep̄t̄ phania. Christus qui serui formā suscepit rat bethleem preelegit natiuitati: hiero solymā passioni. Itē notandū q̄ nasci voluit in presepio seu spelunca. Bern. **U**bi de qualiter pro tenatus est rex celoz: vbi aula regia vbi throni sublimitas p̄resepe est. Hieronym⁹. Ecce in hoc paruo terre foramine celozū conditor natus est: hic in uoluitus pannis: hic demonstratur a stel la. Hic adorata magis. **T**ercia est cōsideratio modalis. Ubi cōsiderare debemus modum sub quo natus est quis: vide licet sub forma seruuli pauperrimi. In forma in quā serui: quia sicut habetur Phil. ij. Et inaniuit semetipsum formā serui accipiens. In forma paruuli Esa. ix. Paruulus datus est nobis. In forma pauperrimi quia reclinatus fuit super fenū in presepio et pannis sc̄z vilibus inuolutus. Et sic dicit Hieron⁹. aduersus **N**ulla omnino obsterit: nulla mulier secularitas inaccessi. Ipsa virgo pannis inuoluit infantē ipsa sola mater obsterit fuit. Vere potuit dominus dicere illud psal. Pau per sum in laboribus a iuuentute. Hic demanantur huius mundi honores: pom̄ pe: ac vanitates. Itē delitice: mollicies: et carnis delectatiōes insup diuitie abundantie superfluitates. **Q**uid erat videtur filiū dei pannis inuolutum lachrymantem p̄ frigore tabescentem. Nam licet nox et hyems nullas tamen frigiditates de igne. **Q** humani cordis duricia cur non molliris. **S**unt nempe mentes humane congelate et ferro duriores: que ch̄m paruulum nō audīt clamantem et dicentē. **P**eccata deponite: peccata deponite: quia propter peccata incipio peregrinari ad mortem. **S**ed quid faciebas o virgo piissim⁹. **V**idens creatorē omnū in loco tam humili tam ignobili natum. **L**erre flebāt oculi tui que tāto magis eras pietate deuota quāto certior eras de altitudine secreti. **M**iranda profus ch̄i humilitas q̄ tñ sibi oim mūdi dñationē subijcit. **E**x eplū h̄ declarat q̄ narrat. Innocen. papa. ij. vi. Octauian⁹ vniuerso mūdo dicit

De Natiuitate dñi

nt romane subūgatē intrantū senatū pla-
cuit vt eū pio deo colere vellent. Prudēs
autē imperator: se mortale intelligēs: im-
mortalitatis nomē sibi noluit vlturpare.
Ad illoꝝ ꝑo importunam instantiaz Sib-
yllam ꝑphetissam aduocat: scire volens
ꝑ eius oracula: si in mundo maior eo na-
sceretur aliquādo. Qm̄ ergo in die Na-
tiuitatis domini consiliū sup hac re con-
uocasset et sibylla sola in cēmera iperato-
ris oraculis inlisteret: in die media circu-
lus aure⁹ apparuit circa soles: ⁊ in medio
virgo pulcherrima puerum gestans in gre-
mio: Tunc Sibylla hec celi ostendit.
Eunqꝫ imperator ad talem visionē pluri-
mū miraret: audiuit vocem dicentēz sibi:
Hec est ara celi. Dixitqꝫ ei Sibylla: Hic
puer maior te est: et idō ipm̄ adora. Eadē
camera in honore beate Marie dedicata
est. Unde vsqꝫ hodie dicit Sancta ma-
ria de ara celi. Intelligēs igitur imperator
qꝫ hic puer maior se erat: ei thura obrulit:
et deus de cetero vocari recusauit. De ter-
tio sicut dicit Orosius: Octauiani tpe ꝛc.
Un̄ postqꝫ Elate. ix. dicit: est: Parvulus
nat⁹ est nobis ꝛc. Sequit: Et fact⁹ est ꝑn-
cipatus sup humer⁹ eius ⁊ vocabit nomē
eius admirabilis de⁹ ꝛc. Multiplicabit
eius imperiū ꝛc.

Pro tertio. Audistis ꝛc. Si qꝫ tantū
se humiliavit ꝑ nobis. Pēlate qꝫ hu-
milis debem⁹ sibi seruire ⁊ hoc festū deuo-
te celebrare. Forte dicit: Sic facim⁹: au-
dim⁹ missas ⁊ imones: deū oram⁹: ad ec-
clesiam ꝑuenim⁹: lz qꝫ qꝫ peccem⁹. Audi-
te: habet de ꝑe. di. v. Frēs vno ꝑcō moꝝ-
tali demeret vita etna/ etiā qꝫ fiat aliū-
de bona/ qꝫ sūt in mortali/ nō sunt vera bo-
na qꝫ ad rōez meriti sꝫ sūt sicut falsa mone-
ta. Lex ē dī. Qui falsificat monetā ꝑri-
ꝑis dign⁹ est adustioe. Et de falsa mone-
ta. L. ii. j. Et qꝫ falsificat monetā ciuitatis
punit capite. L. eo. rē. Pone casum: ⁊ ap-
plica Notādo qꝫ orōnes ⁊ alie bone opa-
tiones sunt moneta ꝑ quā possum⁹ vitaz
eternā hēre sed illa est falsa moneta qꝫ ca-
ret sigillo siue forma charitatis: sicut est in
eis qꝫ sunt in peccato mortali. Un̄ Aug⁹.
Ubi nō ē charitas: qd ē qd possit adesse.

De eadē Natiuitate dñi Sermo. iij.

Aduimini

Iꝛc. Qui cū sit splendor
glie et figura sube ei⁹ ꝑo-
tansqꝫ om̄ia verbo ꝑtu-
tis filie: purgatioē ꝑcōꝝ faciens sedet ad
dexterā maiestatis in excelsis. Heb. j. Cō-
sideratio istoꝝ verboꝝ nos multū hortat
ri debet vt induamur dñm qꝫ vicz est splē-
dor glie ⁊ figura substātie eius. In quib⁹
verbis notāde sunt tres venerāde ꝑdicio-
nes de chō: vicz Incomprehensibil magni-
ficentia. qꝫ cū sit splēdor glie ⁊ figura sube
eius: Inexplicabil ꝑotentia: ꝑortāsqꝫ oīa
verbo virtutis sue. Inestimabil bentuo-
lentia: purgatioē ꝑcōꝝ faciens. De ꝑnto
Joā. x. Ego et pater vnus sum⁹. Ad h̄ ē
spectat qd in fine ꝑtēmat⁹ dicit: sedet ad
dexterā maiestatis in excelsis. De scōdo Jo.
j. Quia ꝑ ipm̄ facta sūt. Et ꝑs. Quis loqꝫ-
tur potētas dñi. De tertio Jo. j. Ecce a-
gnus dei: ecce qui tollit ꝑcā mundi.

Aduimini ꝛc.

Pro ꝑmo. An in christo sint due filia-
tiones. Qꝫ sic: in chō est duplex ge-
neratio. Cōtra. Filiatio est ꝑꝑietas ꝑso-
nalis: in chō autē tm̄ est vna ꝑsona: Res-
pondet Scotus in. iij. di. viij. In christo
est vna filiatio ad patrē: ⁊ alia ad matrem:
et vtraqꝫ realis. ꝑmū ꝑbo. Filiatio est
habitudō ꝑducti naturaliter similis ꝑro-
ducti in natura intellectuali. In hac de-
scriptioe nihil ꝑ se et ꝑmo respicit ꝑꝑosi-
tū nisi rōe ꝑductōis passiue: sꝫ ꝑducto ꝑas-
siua plurificat ad plurificatōz natāꝝ actu-
aliter existentiz ⁊ acceptaz ꝑ generatio-
nes plures: qꝫ et filiatio. et sic ꝑꝫ ex funda-
mētis pluralitas filiationū. Patz etiā ex
terminis: qꝫ ad duos terminos nō potest
esse eadē relatio. Scōm vicz qꝫ vtraqꝫ sit
realis. Patz satis de eterna. De ꝫꝑali autē
sic ostēdit: qꝫ illa rōe ē real⁹ ꝑꝫ naturā
extremoz sine actu itellect⁹. Posita autē
mre gñante ⁊ supposito hūce istā naturā ꝑ
gñationē: ex natā extremoz sine actu itel-
lect⁹: seqꝫ h̄ filiatio sic ibi m̄ntas: Sꝫ qꝫ
reret aliqs: An tps ꝑꝫ resurrectōz sit fili⁹
marie eadē rōne qꝫ an: siue eadē filiatio ē qꝫ
ꝑus. Et dicendum qꝫ sic: quia filiatio non
fundatur sup existentiam nature accepte